

In de Franse krant *Libération* van 13 mei pleitte Antonio Negri ervoor de Europese Grondwet goed te keuren. De Italiaan, 71 jaar oud, is een belangrijke antikapitalistische filosoof en een sleutelfiguur in de andersglobaliserings-beweging. Hij leverde de inspiratie voor de Italiaanse 'Disobidenti' tijdens de betogingen tegen de G8 in Genua, en schreef samen met de Amerikaan Michael Hardt 'Empire' in 2000 en 'De Menigte' in 2004. Hij nam ook actief deel aan meetings in Frankrijk om zijn positie te verdedigen. We publiceren hierbij het interview dat hij in *Libération* gaf. Hij wordt van antwoord gediend door Salvatore Cannavò, lid van het nationaal politiek comité van Rifondazione Comunista (PRC) en co-directeur van het dagblad van de PRC, 'Liberazione'.

Hoe komt het dat een radicale contesterende stem zoals de uwe oproept om ja te stemmen?

Negri: Omdat de Grondwet een middel is om het Imperium te bevechten, die nieuwe gemondialiseerde kapitalistische maatschappij. Europa heeft de mogelijkheid om een rem te zijn tegen het eenheidsdenken van het economisch unilateralisme: dat is kapitalistisch, conservatief en reactionair. Europa kan een tegenmacht worden tegen het Amerikaans unilateralisme, zijn imperiale dominantie en zijn kruistocht in Irak om de olieproductie te domineren. De VS hebben dat goed begrepen, zij vechten sinds de jaren '50 als zotten tegen de Europese constructie. Ze zien er een instrument in om hun macht uit te breiden. Op dezelfde manier verzetten ze zich tegen de opkomst van China of tegen een regionale alliantie in Latijns-Amerika...

De Pro-Europeanen van het neen-kamp verwijten precies aan de Grondwet dat die niet de drager is van een model dat een alternatief kan zijn voor dat van de VS...

Negri: Daarmee ben ik het eens. Maar ze vergissen zich van afspraak. Ze maken een mythe van een grondwet die maar een overgang markeert. Die zal goed doen, en wel onmiddellijk. De echte kwestie is immers wie de wereldmarkt zal reguleren. Het nationale verzet functioneert niet langer als bolwerk. Enkel de verderzetting van de Europese constructie kan toelaten globale alternatieven op te bouwen voor wat ik de multitudes noem, de verzetsbewegingen tegen het Imperium. Dat zijn veranderingen die een nieuwe politieke ruimte afbaken waarin die verdomde natiestaat zal verdwijnen. De Grondwet opent een nieuwe stap in de richting van meer federalisme, zelfs al is ze niet federalistisch genoeg.

Hoe kan iemand die de markten zo fel te lijf gaat een tekst steunen die het liberalisme heilig verklaart?

Negri: Dat is niet de kwestie! We weten dat de geest van de Grondwet een liberale fond heeft... En dan? Ja, ze staat vol fouten, vol gebreken, maar ze introduceert nieuwe rechten via het charter van fundamentele rechten. We moeten pragmatisch zijn. Wat betekent het links te zijn vandaag? Welk alternatief stelt het neen-kamp voor? Er is sinds een hele generatie niet één project van maatschappelijke reorganisatie, gedragen door de vakbonden of de civiele maatschappij, dat uitgelopen is op reële stappen vooruit. Wat willen ze? Een Europese Grondwet of een Grondwet van communistische snit?

Bent u net zoals andere ex-revolutionairen een 'realistisch-liberaal' geworden?

Negri: Ik ben niet plots een oude liberale klootzak geworden. Ik ben een realistisch revolutionair. Waarom is Frankrijk zo koppig? In Italië, in Duitsland of in Spanje is mijn boodschap hoorbaar, zelfs in andersglobalistische milieus. Ze hebben er de inzet van de 'ja' goed begrepen. In Frankrijk is het debat omgekeerd. Ik ga er door voor obscuur, maar het zijn de anderen die dat zijn. Ik ben duidelijk: je moet imbeciel zijn om te geloven dat je gelijkheid kunt bereiken op basis van een Grondwet. Als Frankrijk neen zegt hoewel het land samen met Duitsland de motor is van Europa, dan mist het een historische afspraak.

U speelt het spel mee van het 'ja of de chaos'?

Negri: Het is ja ofwel de 'politique du pire'. Het is ja ofwel de verdwijning van een nieuwe ruimte van strijd tegen de hegemonie van het Imperium. Het is ja ofwel troonsafstand te doen tegenover de Amerikaanse neoconservatieven. Je kunt geen anti-imperialist, andersglobalist zijn en je niet bewust

zijn van die krachtsverhouding! Het 'neen' vernietigt dit evenwicht; het vernietigt alles; het gevaar is enorm. Wat ook het resultaat is, er komt crisis. Als de Grondwet wordt afgewezen, zal de crisis Europees zijn. We zullen de terugkeer van familiebreuken meemaken, in Frankrijk, maar ook tussen Frankrijk en Duitsland. Ook als de 'ja' het haalt, is het crisis, onvermijdelijk. Maar die crisis zal internationaal zijn. Ze zal twee modellen tegenover mekaar stellen: het Europese en het Amerikaanse.

Salvatore Cannavò: Antonio Negri zei in de Franse krant Libération dat de Fransen ja zouden moeten stemmen tijdens het referendum over de Europese Grondwet op 29 mei.

Hij kwam tot die volgens mij foute politieke conclusie door de analyse toe te passen die hij ontwikkelde in het boek 'Empire' dat hij in 2001 samen met Michael Hardt schreef. Die analyse is zeker aantrekkelijk, maar hier komen de fouten en limieten ervan aan de oppervlakte.

Negri's redenering kan pragmatisch en concreet lijken. Dat is de reden waarom hij geprezen wordt door de Franse intelligentsia die een 'neen' vrezden tijdens het referendum. Negri zegt dat hij een 'realistisch revolutionair' is. Dit realisme wordt bepaald door zijn vastbeslotenheid de verwerping van de Europese Grondwet te vermijden. Hij gelooft dat dit aan de belangen van het Imperium zou toelaten de overwinning te behalen. (...)

Hij legt uit dat als Frankrijk de Grondwet verwerpt, het hele gebouw zal ineenstorten, en de natiestaat als enige tegengewicht overblijft tegenover het Imperium. Als neen wint, gaan we terug naar de middeleeuwen, als ja het haalt, hebben we een kans twee modellen - het Europese en het Amerikaanse - tegenover mekaar te stellen.

De neen-stemmer zou dus conservatief en obscurantist zijn. De ja-stemmer is 'realistisch revolutionair'.

Een Frans ja zou de dynamiek versterken om van Europa een politieke, economische en militaire macht te maken, zoals we zagen sinds Maastricht in 1992. Het gaat hier om de langzame, tegenstrijdige opbouw van een supranationale entiteit, die een meer functioneel instrument zou zijn om de moderne globalisering te navigeren en daardoor een politiek, economisch en militair tegengewicht te kunnen zijn tegenover de Amerikaanse supermacht.

De contradicties van 'Empire'

Als dat zo is, dan komt Negri's analyse van het Imperium in de problemen terecht. Die stelt immers dat de planeet geregeerd wordt door multinationale machtsnetwerken, die de natiestaten transcenderen, en andere institutionele ruimtes zoals de VN. Oppositie hiertegen kan niet gebaseerd zijn op staten, maar op een 'exodus' van de menigte van mensen die door die macht gecontroleerd worden.

De wereld wordt doorkruist door een dicht netwerk van verbanden, maar dit is maar één deel van de realiteit. De oorlog in Irak toonde de limieten aan van de stelling dat er een ongedifferentieerd Imperium bestaat. De VS vielen er terug op hun traditionele instrumenten van imperialistische overheersing. De oorlog verdeelde Europa, en vooral de Frans-Duitse alliantie. Dit kon niet verklaard worden aan de hand van de theorie van het 'Imperium'.

Daarom argumenteerde Negri dat de VS een U-bocht hadden gemaakt en een 'staatsgreep' hadden gepleegd tegen het Imperium om hun particuliere belangen door te drukken. Negri dreigt zichzelf opnieuw tegen te spreken. Europa zou een deel van het probleem hebben moeten zijn, maar is nu een rem op het Imperium. Het Imperium wordt opnieuw de VS, waarbij de kapitalistische aard van de EU wordt miskend. Wat niet in ogenschouw wordt genomen, is dat de goedkeuring van de grondwet

inderdaad een tegengewicht zou creëren tegen de Amerikaanse macht - maar alleen omdat die het Europese neoliberale project een duw in de rug zou bieden.

Uiteindelijk herneemt deze ideologie de optie die openstond voor de arbeidersbeweging van de 20ste eeuw, en waar die beweging vaak voor viel. Ze leidt ertoe het meest progressieve element van het kapitalisme te steunen. Achteraf realiseer je je dat de arbeidersbeweging haar belangen heeft opgeofferd aan de belangen van de sterkste kapitalistische speler.

Dat is wat op het spel staat in Europa vandaag. Een overwinning van het Europese kapitalisme is geen haar beter dan een overwinning van het Amerikaanse kapitalisme. Het zijn de antikapitalistische en anti-oorlogsbewegingen die de supranationale netwerken gecreëerd hebben die wij verder moeten opbouwen.

De arbeidersbeweging zal een alternatief uitbouwen dat een alternatief is voor zowel het Britse als het Amerikaanse model, zonder terug te vallen op nationalisme. De overwinning van de neen-campagne in Frankrijk opent de mogelijkheid om een proces van solidariteit verder te ontwikkelen.

Negri houdt niet van het woord socialisme, dat is één kant van de zaak. Maar maak van ons geen conservatieven, want hij is de conservatief.